

► **Hlavní stránka**

ZOO report 3/04

[Brněnská zoo patří k nejpřitažlivějším místům ve městě](#)

[Začlenění zvířete do skupiny neprobíhá vždy hladce](#)

[Zoo Bratislava sa už vyrovnala so stavbou dálnice](#)

[Želvy v Zoo Brno](#)

[Další krok k zoo bez mříží](#)

[Horké novinky](#)

[Odchov tlamovců Duboisových](#)

[Zárodek australské expozice](#)

[Zpět na ZOO report](#)

Brněnská zoo patří k nejpřitažlivějším místům ve městě

Zoologická zahrada na Mniší hoře patří hlavně pro děti mezi nejatraktivnější místa v našem městě a za poslední roky se její návštěvnost neustále zvyšuje. Zakladatelé brněnské zoo, kteří před jednapadesáti lety dali vzniknout prvním výběhům, by své dítě snad už ani nepoznali. Tak jak se během desetiletí zvyšovaly požadavky na chov zvířat v zajetí, rostly mimo jiné i nároky návštěvníků zahrad a je zřejmé, že ti dnešní žádají více než pohled na zvířata v holých klecích či betonových výbězích. Chtějí, aby zvířatům bylo dopřáno co nejpříjemnější prostředí, zajímá je, zda nejsou stresovaná, jestli v zoo netrpí. Myslím, že nejen pro mě je důležitý pocit, že jsme chovaným zvířatům v zoo tak úplně nesebrali jejich svobodu a důstojnost. Jak

oblíbeným a cenným místem uprostřed velkoměsta je pěkná zoologická zahrada, si uvědomí zejména ten, kdo má děti. Stejně tak sem pravidelně směřují zamilované páry, prarodiče s vnoučaty nebo mladí nadšenci pro zoologii. Ti všichni si při návštěvě také jistě všimají i toho, co se ještě musí zlepšit, a snad přijmou s pochopením moji připomínku, že zoo je pouze jednou z mnoha brněnských institucí, která by potřebovala více peněz. Věřím, že i pro dnešní generaci uvyklou na virtuální světy hobitů a jurských parků bude návštěva zoologické zahrady stejně intenzivním zážitkem jako kdysi v dětství pro mě. Moje dětské zážitky se sice vážou k zooparku Lešná u Zlína, ale jsem přesvědčen, že brněnská zahrada je pro každého předškoláka stejně dobrodružným místem jako tenkrát pro mě zahrada kdesi daleko za konečnou trolejbusu ve zlínské čtvrti Vršava. Myslím, že současné nasazení těch, kteří v zoo pracují, je nejlepší zárukou, že bude stále atraktivnějším cílem Brňanů a stále příjemnějším bydlištěm jejich zvířecích obyvatel.

*Richard Svoboda
primátor města Brna*

PhDr. Richard Svoboda (*1964)

Nový brněnský primátor se narodil ve Zlíně, kde v roce 1982 maturoval na gymnáziu. Filozofickou fakultu nyníjší Masarykovy univerzity v Brně absolvoval v roce 1987 (doktorát 1988). Pracoval v tištěných i elektronických médiích jako redaktor a publicista. Po listopadu 1989 byl zaměstnán jako vědecký pracovník Československé akademie věd (později Akademie věd České republiky). Knižně i časopisecky publikoval několik bohemistických studií a slovníkových prací. Od roku 1997 je členem ODS, předtím bez politické příslušnosti. V roce 1998 byl zvolen do Zastupitelstva městské části Brno-Královo Pole. Po dvouletém působení v tamní radě se stal místostarostou, odpovědným za majetkovou, bytovou, sociální a školskou agendu. Od roku 2000 je členem Zastupitelstva Jihomoravského kraje. V roce 2002 byl zvolen náměstkem primátora města Brna, zodpovědným za hospodářský rozvoj města, bytovou a majetkovou problematiku. Dne 12. 10. 2004 vystřídal RNDr. Petra Duchoně, zvoleného poslancem Evropského parlamentu, ve funkci primátora města Brna. Žije v Brně-Králově Poli. Ve volných chvílích se věnuje rekreačnímu tenisu a čtení. Má syna Matyáše, který je studentem gymnázia.

Fotografie k článku:

Letecký pohled na Tygří skály. Pavilony a výběhy na Mniší hoře obklopuje vzrostlý listnatý les. (Foto: Miroslav Raudenský)

Začlenění zvířete do skupiny neprobíhá vždy hladce

Poměrně nedávno přivezli zaměstnanci Zoo Brno na Mniší horu několik zvířat, jejichž sociální intergrace stále ještě probíhá. Začlenění zvířete do smečky, stáda nebo hejna bývá v přírodě ve většině případů tvrdě vydobyto. Ani v chovech divokých zvířat v zajetí nelze vždy při vřazení jedince do skupiny případným konfliktům zabránit. Vlčí smečce dominuje v divočině rodičovský pár a jejich potomci různého stáří se řadí podle pohlaví do dvou oddělených hierarchických linií. Když se vlk kanadský z německé Zoo Norimberk v

červnu připojil ke dvěma samicím, které předtím v Brně žily dlouho společně, starší samice zaútočila na mladší, podřízenou samici a zranila ji. Napadenou jsme oddělili a po zhojení ran bychom ji rádi opět pustili k ostatním. Domníváme se, že vztah mezi dominantní samicí a samcem je již ustálen a ošetřovaná samice zůstane v podřízeném postavení vůči tomuto páru. Prostřednictvím holandské farmy přivezli Brňané koncem září samici pštrosa dvouprstého rudokrkého, pocházející z Tanzanie. Pštrosi jsou polygamní, více samic může snášet vejce do jednoho hnízda. Nová pštrosice byla zprvu několik dní zavřená v kotci sama. Pak jsme ji pouštěli na uzavřené prostranství, aby se „přes plot“ seznámila s ostatními zvířaty, která se s pštrosy pohybují ve společném výběhu. Zhruba za týden jsme samici vpustili samotnou do výběhu, aby se v klidu seznámila s novým prostředím. Nazítří už vběhla dovnitř se samcem. Seznámení proběhlo klidně, a tak jsme v dalších dnech vpustili druhou samici a pak i část dalšího stálého osazenstva výběhu: zebry Chapmanovy a žirafy. Bohužel pak přišla vlna nízkých nočních teplot a my jsme byli nuceni zvířata přes noc odděleně zavírat do ubikací. Tím se seznámení s posledním druhem, pakoňmi, oddálilo. Navíc se samec opět dostal do toku a při pokusu o páření novou samici zranil, takže musela být oddělena. Po uzdravení opět začala chodit do malého výběhu a čekala na lepší počasí, aby se mohla znovu zapojit mezi ostatní zvířata. Dalším nováčkem byla klisna zebry Grévyho, dovezená z polské Zoo Poznaň. U těchto zeber existují silné vztahy pouze mezi matkou a mláďaty, hřebci žijí povětšinou samotářsky. Polskou klisnu jsme dva dny drželi v ubikaci zeber zavřenou v samostatném boxu, třetí den jsme ji vpustili do prázdného výběhu. Asi po hodině a půl, kdy se zvíře zklidnilo, jsme nechali vejít hřebce. Seznamovací honička brzy

skončila, hřebec se pokusil o páření a klisnu si osvojil. Druhou klisnu jsme k nim přidali týž den odpoledne. Situace ve skupině zeber se zdá být normální. Zatím posledním dovezeným zvířetem je samec lemura vari, který do Brna přibyl v říjnu ze Zoo Ostrava, aby mohl být zařazen do ubikace našeho samce. Lemurové vari žijí na jihovýchodním Madagaskaru v párech a na ostrově Nosy Mangabe ve skupinách, které mezi sebou bojují – vztahy uvnitř skupin jsou však stabilní. Po transportu jsme příchozího nechali přes noc v přepravní kleci v blízkosti ubikace domácího samce. Zvířata na sebe viděla a jevila velký zájem o toho druhého. Na druhý den jsme přepravku s přistěhovalcem dali přímo do ubikace. Když opadl prvotní zájem, nechali jsme kluky, aby se seznámili přímo. První fackovací kolo začalo během chvilky. Nedošlo však k žádnému vážnému útoku. V současné době má původní samec mírně navrch (je i trochu větší) a oba si vzájemně drží odměřený odstup. Začíná být patrné, že samci se dobře snesou.

Ing. František Slavič

Fotografie k článku:

Vlevo nahoře: *Zebry Grévyho (Foto: Eduard Stuchlík)*

Vpravo dole: *Hlava samice pštrosa dvouprstého (Foto: Eduard Stuchlík)*

Zoo Bratislava sa už vyrovnala so stavbou diaľnice

Bratislavská zoologická záhrada je pre verejnosť otvorená štyridsať štyri rokov. Za toto obdobie zaznamenala niekoľko krutých zásahov v podobe likvidácie značnej časti expozícií bez akejkoľvek náhrady. Záhrada však všetko prekonala: tohto roku v máji bola ešte zatvorená, v lete však už zaznamenala návštevnický rekord. Azda najtvrdším zásahom do areálu zoo bola výstavba mestského kanalizačného zberača a privádzača diaľnice D-2, ktorá prebiehala v rokoch 1987 až 1993. Behom niekoľkých dní museli byť zlikvidované takmer dve tretiny vtedajšej expozičnej časti vrátane vstupu pre návštevníkov. Zoo Bratislava sa z tohto náhleho prepady ešte nespamätala a už v roku 1995 bolo rozhodnuté o výstavbe diaľnice D-2 Bratislava, Lamačská cesta–Staré Grunty, trasovanej územím zoo. Stavba začala v marci 2003 a záhrade priniesla zrušenie objektu vstupu a zvýšený pohyb ťažkých mechanizmov, doprevádzajúci rozsiahle stavebné práce. To spôsobilo uzavretie zoo pre

verejnosť od decembra 2003 do júna 2004. Zložitá situácia si vyžiadala spracovanie novej koncepcie rozvoja zoo, ktorú schválilo Zastupiteľstvo hlavného mesta Slovenska Bratislavy v roku 2003. V súlade s touto koncepciou začala v roku 2004 stavba nového pavilónu mačkovitých šeliem. Napriek tomu, že v tomto roku bola Zoo Bratislava pre verejnosť otvorená až od júna, zaznamenala rekordnú návštevnosť – za tri letné mesiace prišlo 202 tisíc návštevníkov. Do zoologickej záhrady vchádzali novým vstupným areálom a okrem expozície chovaných živočíchov mali možnosť navštíviť dinopark, unikátnu výstavu pohyblivých modelov druhohorných zvierat, ktoré pravdepodobne obývali našu planétu pred 65 až 200 miliónmi rokov. Medzi odchovy tohto roka patrí pabyvol kaferský, zubor európsky, antilopy losie, jeleň barasinga, ťavy dvojhrbé, dikobraz bieločvostý, jeleň sika, kapybary močiarnie... Keďže stavba diaľnice stále prebieha a ovplyvňuje život v zoo, druhovú skladbu zvierat sme rozšírili minimálne: pribudol leňoch dvojprstý, mačka bengálska a kolonoky sibírske. Osobitnú pozornosť naďalej venujeme nosorožcom tuponosým, ktorí boli v máji tohto roku kompletne vyšetrení tímom veterinárnych lekárov z IZW Berlin (Institute for Zoo and Wildlife Research). V júli došlo u nosorožcov k prvému páreniu. Na úseku osvetly a propagácie sme výrazne skvalitnili

činnost. Okrem podujatí pre verejnosť sme od septembra začali uskutočňovať programy ekologickej výučby pre základné a stredné odborné školy. Navzdory neustálym negatívnym zásahom sme dosiahli významné úspechy v chovateľskej práci a taktiež sme

obdržali medzinárodné ocenenie za záchranu ohrozeného druhu Oryx dammah. Obrovský význam pre budúcnosť zoo v slovenskom hlavnom meste má to, že jeho zastupiteľstvo schválilo ideovú koncepciu rozvoja Zoo Bratislava. Verím, že kolektív pracovníkov zoologickej záhrady bude s pomocou magistrátu i priaznivcov zoo úspešne pokračovať v budovaní nových moderných chovných zariadení, ako aj v skvalitňovaní služieb návštevníkom.

Ing. Miloslava Šavelová

Fotografie k článku:

Vlevo nahoře: U nosorožcov tuponosých došlo v júli k prvému páreniu (Foto: Martin Krug)

Vpravo uprostřed: Novým druhom v Zoo Bratislava je tiež leňoch dvojprstý (Foto: Lenka Hanáková)

Vlevo dole: Záber z dinoparku, otvoreného tohto roku v júni (Foto: František Zajac)

Želvy v Zoo Brno

Na planete Zemi existuje přes 250 druhů želv. Žijí v moři, v řekách či sladkovodních jezerech, nebo na souši. Poměrně vysoké druhové zastoupení není veřejnosti příliš známo, v expozicích zoologických zahrad bývá k vidění jen několik desítek druhů těchto plazů z řádu Testudines (Chelonia). Zoo Brno v současné době chová 16 druhů želv. Nejnovějším příspěvkem do brněnské kolekce je dar Zoo

Vídeň z letošního léta: šest želv pavoučích (*Pyxis arachnoides*) a samice želvy paprscité (*Geochelone radiata*), kterou chovatelé záhy spárovali se samcem ze Zoo Plzeň. Oba druhy pocházejí z nedávno ještě tajuplného ostrova Madagaskar. Jak želvy pavoučí, tak i želvy paprscité patří mezi nejkrásnější suchozemské želvy, ve své domovině však již bohužel vymírají – ostatně stejně jako po celém světě mnohé jiné želví druhy. Želvy pavoučí a paprscité se sporadicky vyskytují pouze na jihu a jihozápadě Madagaskaru, v oblasti takzvaného trnitého buše, porostlého převážně rostlinami čeledi Didieraceae a dalšími sukulenty. Želva pavoučí dorůstá maximálně do délky 15?cm, je tedy jednou z nejmenších želv. Její chov v zajetí se nachází na samém začátku: údaje Evropské asociace zoo a akvárií (EAZA) hovoří o tom, že kromě šesti brněnských jedinců tvoří evropskou populaci pouhých 32 zvířat ve čtyřech kolekcích. Pro želvu paprscitou, jejíž tělo může měřit až 50?cm, již EAZA zřídila Evropskou plemennou knihu. V současné době se v Evropě nachází asi 200 těchto želv v 21 skupinách. Želvy pavoučí i paprscité jsou zapsány v Mezinárodní červené knize ohrožených druhů, a to v kategorii Zranitelný a v

Želva pavoučí dorůstá maximálně do délky 15?cm, je tedy jednou z nejmenších želv. Její chov v zajetí se nachází na samém začátku: údaje Evropské asociace zoo a akvárií (EAZA) hovoří o tom, že kromě šesti brněnských jedinců tvoří evropskou populaci pouhých 32 zvířat ve čtyřech kolekcích. Pro želvu paprscitou, jejíž tělo může měřit až 50?cm, již EAZA zřídila Evropskou plemennou knihu. V současné době se v Evropě nachází asi 200 těchto želv v 21 skupinách. Želvy pavoučí i paprscité jsou zapsány v Mezinárodní červené knize ohrožených druhů, a to v kategorii Zranitelný a v

příloze I Washingtonské konvence (CITES I). Přestože madagaskarská exekutiva již před lety zakázala odchyt želvy paprscíté, jsou již v mnoha oblastech její stavy

zdecimovány. Vládní nařízení sice znemožňuje jakýkoli vývoz, přitom však zcela ignoruje domorodci oblíbené vybíjení pro kulinářské účely – překrásné želvy paprscíté jsou stále obyvateli ostrova považovány za vyhlášenou lahůdku, Malgašané jimi stále plní své vařicí hrnce. Jedny z největších vodních želv, až

metr dlouhé orlicie bornejské (*Orlitia borneensis*) z čeledi Emydidae, brněnská zoo letos poprvé návštěvníkům představila v nově upravené expozici. Typické představitelky sladkovodních želv se do Brna dostaly na jaře 2002 po strastiplné cestě. Před zadržením celníky v Hongkongu sloužily jako živý kontraband, když cestovaly z Macaa v podpalubí pašerácké lodi, kde byly spolu asi s 10 000 dalších želv jedenácti druhů natěsnány v několika vrstvách do uzavřených beden. Na tržištích jihovýchodní Asie měly zaplnit černou díru poptávky po lahodném želvím masu. Deset jedinců, kteří se po záchranné akci zoologických zahrad dostali do Brna, trpělo těžkými hnisavými poraněními krunýře, někteří měli navíc v

krku zabodnuté již zrezivělé háčky, za které je zřejmě pašeráci před transportem věšeli. Žalostný stav plazů doprovázely stres a dehydratace. Při každodenním pečlivém ošetřování se chovaltům ve spolupráci s veterinárním lékařem zoo podařilo sedm orlicí zachránit. Zoo Brno se řadí k nejúspěšnějším evropským institucím, které se pokoušejí želvy rozmnožovat. První

zaznamenaný odchov kriticky ohroženého druhu fauny České republiky, želvy bahenní (*Emys orbicularis*), se brněnským chovatelům podařil již v roce 1969. (O dvacet osm let později jsem byl svědkem toho, jak se na Mniší hoře opět klube ven z vajíčka mládě tohoto druhu.) Za zřejmě největší úspěch posledního desetiletí lze považovat rozmnožení tří druhů suchozemských želv z čeledi Testudinidae. V roce 1995 se narodila čtyři mláďata želvy zelenavé (*Testudo hermanni*), nejznámější evropské želvy. Mnohem

významnější jsou odchovy největších želv starého kontinentu, želv vroubených (*Testudo marginata*). V letech 1995 až 1999 se jich v Brně narodilo 55. Odchovy obou výše uvedených druhů zvládají nejen jiné zoologické zahrady, ale i vyspělí soukromí chovatelé. Rozmnožení třetího druhu, želvy egyptské (*Testudo kleinmanni*), patří dodnes ke světovým raritám.

Pět mláďat se vyklubalo v brněnské zoo mezi lety 1995 až 1997. Začátkem 90. let rozmnožila toto želvu už jen proslulá Zoo Jersey a po ní ještě Zoo Londýn. Dlouhodobé opakované odchovy nejsou známy ani v posledních letech. Brněnská zoo chovala ve své více než padesátileté historii 52 druhů želv. O jejich životě by se dala napsat tlustá kniha, snad se mi jednou tento můj

záměr podaří uskutečnit. Lidé, kteří želvy vnímají jen jako suvenýr z cest nebo jako živou hračku, by ji asi nečetli. Napsal bych ji pro ty, kteří vědí, že starobylé želvy obývaly naši

planetu dávno před vznikem člověka a že si zaslouží naši úctu a ochranu.

Michal Balcar

Fotografie k článku (v pořadí shora dolů):

Želva egyptská (Foto: Michal Balcar)

Želva paprsčitá (Foto: Michal Balcar)

Novorozená želva egyptská a mládě, které proráží skořápku (Foto: Michal Balcar)

Želva pavoučí (Foto: Michal Balcar)

Jedna ze sedmi zachráněných orlicí bornejských (Foto: Michal Balcar)

Líhnutí želv vroubených (Foto: Michal Balcar)

Páření želv vroubených. (Foto: Michal Balcar)

Želva vroubená (Foto: Michal Balcar)

Želva zuboštitá (Foto: Michal Balcar)

Želva zelenavá (Foto: Michal Balcar)

Další krok k zoo bez mříží

Úpravou jihoamerického výběhu, provedenou v podzimních měsících, učinila brněnská zahrada další krok na cestě k zoo bez mříží. V porovnání s délkou ohraničení bez optických bariér u nového výběhu pro vlky kanadské jde skutečně jen o kousek, ale nikoli bezvýznamný. Jihoamerický výběh přiléhá k ploše před pavilonem Tropické království, která je oživena výběhem psounů a do níž zasahují venkovní výběhy surikat, pralesních opiček a chameleonů. Plochu v jednom místě uzavírala vysoká mříž, přes kterou návštěvníci pozorovali kapybary, mary stepní, nanduy pampové a husy magellanské ve společném výběhu. Namísto mříže teď lidi od zvířat odděluje mělká vodní nádrž. Z ní voda přepadá do další nové nádrže, která slouží zvířatům, a nuceným oběhem se vrací zpět; kromě původního malého bazénku mají teď kapybary k dispozici jezírko přibližně deset metrů dlouhé a tři metry široké. Část mříže nahradila bariéra z umělých kamenů, do níž je zasazen skleněný průzor pro detailní pozorování života na břehu jezírka a na jeho hladině. Na posledním výročním zasedání Evropské asociace zoo a akvárií (EAZA) ve Švédsku pracovníci Zoo Brno mimo jiné předestřeli svůj úmysl podílet se na záchraně tapíra nížinného. V odborné skupině pro chov tapírů a hrochů prodebatovali s koordinátorem chovu tapírů nížinných, kterým je Franc Haelewyn z francouzského Zoo Ville de Lille, možnost získat tohoto v Brně zatím nechovaného lichokopytníka. Prostor pro tapíry je už vlastně k dispozici: je jím upravený jihoamerický výběh, kde si v nové vodní nádrži budou moci s kapybarami zaplavat i tapíři. Jistě se snesou i s dalším osazenstvem výběhu. Pro tropické tapíry však bude třeba ještě upravit zimní ubikaci s bazénem. Stavební ruch v zoo, podmíněný chovatelskými záměry, nesmí ustrnout. Významná pro Zoo Brno byla na konferenci EAZA též konzultace s předsedkyní odborné skupiny medvědotvých šelem, s níž brněnští zoologové probírali možnost umístění hnědých medvědů ze Zoo Brno do jiného zařízení

– původní záměr přestěhovat medvědy do obory u španělské Barcelony bohužel ztroskotal díky výpadku německo-holandské přepravní firmy. Po odsunu hnědých medvědů chce brněnská zahrada jejich výběh

rekonstruovat a rozšířit, a poté do něj umístit lední medvědy, kteří by tak získali vhodnější prostory. Hnědí medvědi by se měli na Mniší horu vrátit do nové rozlehlé expozice, kterou zoo plánuje postavit na jiném místě. I v těch nejbohatších zoo se vedle velkorysých výběhů a technicky dokonalých pavilonů objevují dosluhující zastaralé stavby. Názory na tvorbu expozic se mění, proto také zařízení pro zvířata rychle stárnou. Dědictví minulosti povětšinou nelze v zoo zhodnotit jako památku

a nelze je také okamžitě odstranit... Mříže v brněnské zoo postupně mizí a děláme vše pro to, aby jednoho dne zmizely docela...

Jan Kameník

Fotografie k článku:

Vlevo nahoře: *V jihoamerickém výběhu žijí společně husice magellánské ... (Foto: Eduard Stuchlík)*

Vpravo uprostřed: *... nanduové pampoví ... (Foto: Eduard Stuchlík)*

Vpravo dole: *... mary a kapybary (Foto: Eduard Stuchlík)*

Horké novinky

Přitáhla domácí zvířata návštěvníky?

V červenci přišlo do Zoo Brno 41 785 lidí, zatímco loni za stejné období ji vyhledalo 28 114 osob. Růst návštěvnosti, který vykazaly i další měsíce, patrně způsobil v červnu otevřený výběh vlků, oblibu si ale získala i domácí zvířata, s nimiž se návštěvník setká cestou od restaurace k pavilonu exotických ptáků, kde dosud expozice chyběla. V ohradě s býčkem tura domácího a s hnědými i bílými kozami domácími zvláště přitahují pozornost čtyřrohé ovce Jákobovy.

Fotografie k článku:

Ovce Jákobova (Foto: Eduard Stuchlík)

Pour féliciter 2005

Redakce Zooreportu přeje svým čtenářům klidné prožití vánočních svátků a úspěšný vstup do nového roku. Nechť je trvale provází dobré zdraví, pohoda a spokojenost.

Čtyři mláďata měli také kozorožci

Tři druhy kopytníků – lamy krotké, paovce hřivnaté a kozorožci sibiřští – měly letos v brněnské zoo po čtyřech mláďatech. O lamách a paovcích jsme informovali již dříve, nemůžeme však opomenout zmínku o obdobné radostné události také u kozorožců. Pravidelně je odchováváme již několik desítek let, současné stádo je vícegenerační. Chystáme proto odsun některých z patnácti zvířat do jiných zoo a chov by měl oživit dovoz geneticky vzdálených jedinců. Jejich plánovaný příchod ze Zoo Nikolajev na Ukrajině ale po vstupu České republiky do Evropské unie zdržují administrativní bariéry. Taxonomové se neshodují na počtu druhů kozorožců, je jich

však nejméně devět a většinou jsou chráněny. Například na Kavkaze

žijí dva druhy kozorožců, kavkazský a dagestánský, v Pyrenejích kozorožec iberský, v Alpách kozorožec alpský, v Etiopii kozorožec walia a v Izraeli, Súdánu a Eritrei kozorožec nubijský. Domovem kozorožce sibiřského jsou hory jižní Sibiře a severního Mongolska, na Altaji se stáda pohybují až ve výškách kolem 3000 m nad mořem. Od přísné ochrany kozorožců sibiřských se ustoupilo, početní stavy nejsou zatím alarmující. Zoologické zahrady však tento druh chovají dosti vzácně, v Česku jej můžeme vidět jen v Brně a Olomouci.

Fotografie k článku:

Vlevo nahoře: *Mládě kozorožce sibiřského přibližně týden po narození (Foto: Eduard Stuchlík)*

raší růžky (Foto: Eduard Stuchlík)

Vpravo uprostřed: *Půlročnímu mláděti (v popředí) už*

Vpravo dole: *Samec kozorožce sibiřského (Foto: Eduard Stuchlík)*

I malá surikata kouše

Ve skupině šesti surikat, která se skládá ze tří samic a tří samic, letos konečně přišlo na svět mládě. První tři týdny života strávilo v podzemí, tak jak je to u těchto cibetkovitých šelem běžné, a na povrchu se objevilo až koncem srpna; před ním odchovaly surikaty mladé naposledy v roce 2001. Roztomilé šelmičky chová Zoo Brno od roku 1998, výběh před pavilonem Tropické království stejně jako zimní ubikace bývají často v obležení. Přesto, že nápis u expozice upozorňuje, že zvířátko může být nebezpečné, mnohý obdivovatel občas neodolá a chce si surikatu pohladit. Službu konající zoolog má pak o starost víc – musí

návštěvníkovi ovazovat pokousaný prst... Domovem surikat jsou pouště a polopouště Jižní Afriky. Žijí ve skupinách, které mají až 30 jedinců.

Fotografie k článku:

Surikaty s mládětem (Foto: Michal Piškula)

(red)

Odchov tlamovců Duboisových

I když hlavním posláním brněnské Stálé akvarijní výstavy je seznamovat návštěvníky s co nejzajímavějšími druhy ryb, pracovníci zoo se snaží také ryby odchovávat. Nemalá část letošních odchovů se jim zdařila u několika druhů početného a populárního rodu tlamovců ze skupiny afrických cichlid. Přírodní areál tlamovců je ohraničen oblastí afrických tropických jezer Malawi a Tanganika, kde se zdržují při skalnatých březích, tedy ve vodě bohaté na minerály. Proto i v zajetí

vyžadují vodu s vyšší tvrdostí (okolo pH 8). Další podmínkou zdárného chovu je výkonná filtrace vody, neboť tyto aktivní ryby přijímají velké množství potravy, což má za následek větší znečišťování nádrže. Akvárium musí mít také dostatečnou velikost, tlamovci žijí v hejnu a při malém počtu jedinců se může projevit jejich vrozená vnitrodruhová agresivita. Při zařizování nádrže musíme pamatovat nejen na volný prostor pro plavání, ale také na dostatečně členitou dekoraci z kamenů s možností úkrytů, což napomůže jednotlivým samcům vytvořit si vlastní teritoria a zamezí jejich vzájemnému napadání. Tlamovci jsou sice všežraví, podstatnou část přirozeného jídelníčku některých druhů však tvoří řasy, které odtrhávají z povrchu kamenů. Proto je při krmení tlamovců důležitý dostatečný přísun rostlinných složek. Výrazným rostlinožravcem je například tlamovec Duboisův (*Tropheus duboisi*), u něhož se letos také podařilo odchovat potomstvo. Na tomto typickém a poměrně často chovaném zástupci rodu lze demonstrovat průběh rozmnožování tlamovců, který má při srovnání s reprodukcí jiných jikry kladoucích ryb své zvláštnosti. Dříve než dojde ke tření, hloubí oba partneři jamky v písku a čistí kameny. Tato činnost se jeví jako zbytečná, již při vytírání sbírá samice oplodněné jikry do tlamky, takže se dna vůbec nedotknou. Jikry jsou poměrně velké a nebývá jich víc než deset. Samice je až do ukončení embryonální fáze, tedy

do vylíhnutí malé ryby, přechovává v hrdelním vaku. Toto období, které trvá víc než měsíc, je pro samici vysilující, neboť může přijímat potravu jen v malém množství. Popsané chování svědčí o značně vyvinutém rodičovském pudu tlamovců. Výsada uchovávat vyvíjející se jikry v tlamce však není vyhrazena jen samicím, u

některých druhů se této funkce ujímá i samec. Vylíhnuté rybky se zpočátku zdržují v tlamce rodiče, avšak postupně z ní stále častěji vyplouvají. Pokud je nepřemístíme do chovné nádrže, mohou se stát potravou pro ostatní ryby. Osvědčilo se odlovení samice s potěrem v tlamce. Proudem vody z injekční stříkačky pak mláďata vypudíme z tlamky a samice se může vrátit do společného akvária. Odlovení se nesmí uspíšet, rybky si po vylíhnutí jen postupně odvykají prostředí v ústní dutině rodiče. Při přesunu by již měly mít strávený žlutkový vak, z jehož obsahu se několik dní po narození živí, je tedy možno ihned podávat prachové krmivo, které přijímají velmi ochotně. Mláďata tlamovce Duboisova jsou černá s jasně bílými tečkami po celém těle. V období dospívání dostává černá barva na hlavě modravý nádech, tečky mizí a objevuje se výrazný, svislý žlutý pruh, charakteristický pro dospělého jedince. Takto vybarvené ryby jsou již zcela připraveny obstát v hejnu mezi ostatními a přivést na svět vlastní potomstvo.

Jan Špaček

Fotografie k článku:

Vlevo nahoře: Mláďata tlamovce Duboisova jsou černá a tělo mají pokryto bílými tečkami. Jedinec na snímku měřil přibližně 2 cm (Foto: Eduard Stuchlík)

Vpravo dole: Pro dospělého tlamovce Duboisova, který dorůstá do délky přibližně 10 až 12 cm, je charakteristický svislý světlý pruh za hlavou, bílé tečky mizí (Foto: Eduard Stuchlík)

Zárodek australské expozice

Druhové složení v pavilonu exotických ptáků, který má být v budoucnu i s jeho okolím přestavěn na velkou australskou expozici, již nyní přizpůsobujeme zmíněnému záměru. K dosavadním australským druhům chovaným v Zoo Brno, jako jsou vakoplšící létaví, klokani Bennettovi, klokánci krysí a králíkoví či různí papoušci, se během srpna, září a října přidali ledňáci velcí, papoušci různobarví a krajty kobercové. V mírném a tropickém pásmu světa žije 86 druhů ledňáčků. Největším z nich je ledňák obrovský (*Dacelo gigas*), pár těchto ptáků získalo Zoo Brno od kolegů z Chomutova letos v srpnu. Ledňák obrovský, přezdívaný podle svého hlasu chechtavý Jack, žije v lesích, parcích a zahradách východní Austrálie, kde se živí převážně hmyzem a plazy. Mohutným zobákem je schopen ubít až metrového hada. Dorůstá do délky 45cm, jeho křídla měří do 24 cm. Váží asi 0,5 kg.

Stejně velký je i jeho blízký příbuzný ledňák modrokřídý (*Dacelo leachii*.) Od poloviny září mohou návštěvníci Zoo Brno obdivovat nový druh papouška. Jmenuje se papoušek různobarvý (*Eclectus roratus*), častěji však bývá – podle svého vědeckého jména – nazýván eklektus různobarvý. Jeho domovem je severoaustralský poloostrov Cape York a Nová Guinea. Na Šalamounovy ostrovy a na další menší ostrovy v okolí se rozšířil pravděpodobně proto, že jej často chovali v zajetí tamní kolonisté. Eklektusové obývají deštné pralesy a monzunové lesy. Nejkrásnější pohled na ně se naskýtá, když v obrovských hejnech, v nichž může být až 80 jedinců, přelétávají nad korunami stromů do místa nočního odpočinku. Přes den, když shánějí potravu, se ale zdržují v párech či v malých skupinách. Jako většina papoušků jsou eklektusové různobarví výhradně býložraví, živí se semeny, plody, květy a listy, v zoo jim předkládáme například hlávkový salát. Dorůstají do délky 35cm, vážít mohou až 450g, rozpětí křídel mají do 70cm, dožívají se až 50 let. U eklektusů různobarvých se vyvinul v rámci řádu nejvýraznější pohlavní dimorfismus. Samice mají peří převážně v červených a modrých odstínech, kdežto samci jsou skoro celí zelení. V Zoo Brno mohou návštěvníci zatím obdivovat dvě samice, samozřejmě počítáme s příchodem samce. Kolekce plazů v Zoo Brno

se v říjnu rozrostla o několik darů a deponací z vídeňské zoo. Jsou mezi nimi i krajty kobercové (*Morelia spilotes variegata*), které také pocházejí z Austrálie. Dorůstají do délky až 4 metrů, ale mají docela mírnou povahu, v Austrálii je chovají v rodinách jako postrach myší a potkanů. V Brně jsou zatím tyto krajty umístěny v jedné z expozic pavilonu plazů,

ale příští rok se mají přestěhovat do pavilonu exotických ptáků. Jeho polovina bude vyhrazena zvláště Austrálii. Vznikne tak zárodek expozice věnované fauně nejmenšího kontinentu.

Eduard Stuchlík

Fotografie k článku:

Vlevo nahoře: *Ledňáček obrovský (Foto: Eduard Stuchlík)*

Vpravo uprostřed: *Eklektus různobarvný (Foto: Eduard Stuchlík)*

Vlevo dole: *Krajta kobercová (Foto: Eduard Stuchlík)*

© ZOO Brno, 2001

webmaster: Faster CZ, s. r. o. /www.faster.cz/